

УДК 332.1, 338.2, 351, 352, 353

Семигуліна І.Б.¹

¹ науковий співробітник, к.е.н. НДЦ ІПР НАН України

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО СТАНУ В УПРАВЛІННІ РЕГІОНАЛЬНИМ (ТЕРИТОРІАЛЬНИМ) РОЗВИТКОМ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ І ВНУТРІШНІХ ЗАГРОЗ

Дослідження питань формування теоретичних аспектів, що безпосередньо позначаються на регіональному (територіальному) розвитку в Україні, є нерозривно пов'язаними із вивченням проблематики впливів на безпечне, стабільне, стійке і стає функціонування соціально-економічних систем різних рівнів управління (державного, регіонального, місцевого або громадного) різноманітних зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників, серед яких мають місце й загрози, які постають перед Україною та українським суспільством починаючи з початку формування держави, і залишається вкрай актуальним в умовах сьогодення, коли країна бореться за свою свободу та незалежність.

Наразі, коли триває війна рф проти України, масштаб, ступінь, вид, середовище тощо і результати таких впливів є значно розширеними. В спричинених військовою агресією умовах суттєво актуалізувалася безпекова складова у питаннях формування та реалізації регіональної політики, в тому числі організації функціонування місцевого самоврядування, зокрема, під впливом зовнішніх чинників відбуваються зміни внутрішніх, які в комплексі й взаємодії між собою визначають сучасні пріоритети соціально-економічного розвитку країни, її регіонів та територій, як в часи воєнного стану, так і в період післявоєнної відбудови. Крім того, географія кордонів України дозволяє говорити про актуальність дослідження і потреб вирішення питання безпекового соціально-економічного регіонального розвитку під впливом різноманітних дестабілізуючих чинників на постійній основі і в майбутньому.

В практичній площині соціально-економічний розвиток України, її регіонів і територій відбувається не лише на основі впровадження теоретичних положень в систему публічного управління регіональним розвитком, а й під впливом різноманітних явищ й процесів, як зовнішнього, так і внутрішнього спрямування, характеризується невизначеністю умов та наслідків, враховуючи значну кількість чинників, що на них впливають. Ефект невизначеності може проявлятися через недоотримання результатів від очікувань, невідповідність якісного й кількісного рівня ефективності, непередбачуваність подій та сценаріїв, і, таким чином, мати як безпечний, так і небезпечний вплив на функціонування соціально-економічних систем

різних рівнів управління (державного, регіонального, місцевого або громадного).

Питання безпечності функціонування і розвитку систем різних рівнів управління регіональним (територіальним) розвитком, зокрема й соціально-економічних, досліджується довготривалий період часу, натомість в умовах загострення проблем і кризових явищ й процесів, пов'язаних із триваючою війною рф проти України та можливих загроз повоєнного часу, це питання набуває ще більшої актуальності.

Для рівня держави безпечний стан визначається здатністю гарантувати безпечні умови життєдіяльності, а також стабільність і стійкість розвитку національної економіки, це стосується питань функціонування фінансової системи, розвитку інфраструктури, забезпечення соціальних стандартів, надання публічних послуг, державного регулювання соціально-економічної діяльності, зниження показників безробіття, контролю за інфляційними процесами, регулювання бюджетних питань, скорочення дефіциту, державного боргу тощо.

Для рівня регіону безпечний стан пов'язаний із забезпеченням безпеки життєдіяльності, створенням відповідних умов для розвитку галузей і територій, що відбуваються під впливом світових тенденцій та національних соціально-економічних інтересів, мається на увазі територіально-орієнтований підхід у розвитку, регулювання питань галузевих диверсифікацій, експортно-імпоротної діяльності, розвитку міжрегіональних зв'язків, транскордонного співробітництва тощо.

Для рівня громади безпечний стан передбачає спроможності її суб'єктів (публічного управління, бізнесу, громадськості) для ефективного функціонування й розвитку під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, зокрема економічних, соціальних, політичних та інших, наявності і достатності ресурсів, умов і можливостей для швидкого пристосування до змін, подолання наявних викликів, загроз, ризиків, забезпечення стійкості, безпечного проживання тощо.

Намагання створення безпечних умов для публічного управління регіональним розвитком соціально-економічних систем різних рівнів актуалізує потребу у передбаченні, ідентифікації та визначенні чинників, які можуть здійснювати або здійснюють дестабілізуючий вплив, оцінки його характеру та величини з метою попередження, мінімізації, подолання їх негативних наслідків, а також стимулювання можливостей для подальшого розвитку, стійкості і стабільності сталого функціонування в майбутньому.

Різні трактування поняття «загроза» вказують на відмінності підходів до його характеристики, воно не є однозначним і в теоретичному та практичному полі доволі часто зустрічається паралельно із такими поняттями як «виклик», «ризик», «небезпека», що також вважаються дестабілізуючими

чинниками [1-4]. Особливістю таких чинників є їх вплив на регіональний розвиток, що призводить або може призвести до невизначених або небажаних змін структури, змісту, функцій, властивостей, параметрів та результатів функціонування соціально-економічних систем. Озвучена тематика вказує на доцільність подальшого дослідження саме існуючих міжпонятійних взаємозв'язків і їх вплив на безпечний соціально-економічний розвиток регіональних (територіальних) систем в цілому.

Реакція суспільства в процесі управління регіональним розвитком на подолання дестабілізуючих чинників і боротьбу з їх наслідками, з одного боку, а також попередження можливого виникнення і стимулювання, регіональних ресурсів та спроможностей, з іншого, створює умови для стимулювання регіонального саморозвитку.

Загалом, результати ідентифікації, оцінки і аналізу дестабілізуючих чинників та їх взаємозв'язків між собою в подальшому впливають на формування пріоритетів регіональної політики в країні, її регіонах і територіях, визначають доцільність вибору тих чи інших напрямів, механізмів та інструментів для її формування і реалізації., що і надалі залишається актуальною тематикою для досліджень, особливо в сучасних умовах воєнного і повоєнного відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізм забезпечення та управління : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 260 с.
2. Бланк І.А. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2009. 784 с.
3. Франчук В.І. Теорія безпеки соціальних систем : підручник. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 216 с.
4. Адаптаційний потенціал забезпечення стійкого функціонування реального сектору економіки України в умовах глобальної нестабільності: кол. моногр. / за заг. ред. М.О.Кизима ; авт. кол. : М.О.Кизим, В.С. Хаустова, В.І. Отенко, Н.В. Белікова, О.Ю. Полякова, О.Ю. Іванова, Д.Г. Михайленко, В.О. Шликова, Є.М. Крячко, І.Б. Семигуліна, О.В. Шпілевський, О.М. Леванда, Р.В. Харченко, О.С. Матвейченко. Харків : ФОП Лібуркіна Л.М., 2021. 176 с.